

## Nr 156.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån till Haparanda stad för byggande av polishus; given Stockholms slott den 3 mars 1944.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

*Gustav Möller.*

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.*

### Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet statsrådet Möller.

I skrivelse den 10 maj 1943 har *Haparanda stad* hemställt om statsbidrag med 105 000 kronor till kostnaderna för uppförande av kombinerat tings- och polishus i staden samt till stöd för framställningen anført i huvudsak följande.

Tungt vägande skäl ha förelegat för beslutet om igångsättande av ifrågasvarande byggnadsföretag. Det nuvarande tingshuset befinner sig i sådant skick, att nybyggnad oundgängligen utan minsta tidsutdräkt måste komma till stånd. Vad angår det nuvarande polishuset i Haparanda, vilket inrymmer lokaler för stadens polis och landsfiskalen i Haparanda distrikt, är detsamma

otillräckligt för sitt ändamål och i dåligt stånd. Reparation av huset är icke ur ekonomisk synpunkt försvarlig. För statspolisen förhyras särskilda lokaler i staden. Med hänsyn till dessa förhållanden har ett gemensamt bygge ansetts för samtliga berörda parter fördelaktigt.

Kostnaderna för tings- och polishusets uppförande beräknas till 415 000 kronor, varav å tingslokalerna belöpa 275 000 kronor, å lokalerna för stadens poliskår 70 000 kronor, å landsfiskalens lokaler 40 000 kronor och å statspolisens lokaler 30 000 kronor. Den 15 april 1943 ha stadsfullmäktige beslutat, att kostnaderna för polisens och landsfiskalens lokaler — 140 000 kronor — skola täckas på sådant sätt, att 70 000 kronor upplånas, 25 000 kronor upptagas till uttaxering i 1944 års stat och återstoden, 45 000 kronor, utgå av medel, vilka reserverats för ombyggnad av det nuvarande polishuset.

Staden har visserligen rätt att för landsfiskalens och statspolisens lokaler uppbära hyra men med nuvarande bestämmelser härom kan icke bestämt påräknas, att utgående hyresersättning kommer att skäligen förränta nedlagt kapital.

Stadens finanser äro dåliga. Till följd av rådande särskilda förhållanden har staden nödgats så utbygga sin ordinarie polisstyrka, att utgifterna för stadens polisväsende blivit synnerligen betungande. Stadens läge vid gränsen medför, att åtskilliga uppgifter, som eljest åvila statspolisen, tillkomma stadens poliskår. På grund härav bör staten i förevarande fall skäligen bidra med hälften av kostnaderna för den kommunala poliskårens lokaler samt helt bestrida kostnaderna för landsfiskalens och statspolisens lokaler.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av *länsstyrelsen i Norrbottens län*, efter hörande av *landsfogden i länet*, och av *statspolisintendenten*.

Landsfogden upplyser, att den reguljära, av staden avlönade polisstyrkan i Haparanda bestode av 1 överkonstapel, 4 ordinarie konstaplar och 1 extra konstapel samt att stadens utgifter för polisväsendet under år 1942 utgjort cirka 38 000 kronor. Landsfogden finner en sådan polisstyrka orimligt stor och sådana kostnader för polisväsendet orimligt höga för en stad med endast 2 800 invånare. Såsom jämförelse nämner landsfogden, att staden Piteå med ett invånarantal av 4 300 personer hade en polisstyrka av 4 ordinarie och 1 extra konstapel samt under 1942 haft utgifter för polisväsendet med 25 300 kronor. Då Haparanda stads belägenhet vid gränsen uppenbarligen orsakade merutgifter för stadens polisväsende i förhållande till andra städer av motsvarande storleksordning samt gränsbevakningen vore en statlig angelägenhet, anser landsfogden rimligt, att staten kompenserade staden för dessa utgifter genom att bidra till kostnaderna för den kommunala poliskårens lokaler i enlighet med framställningen.

Länsstyrelsen anför.

Mot fördelningen av byggnadskostnaderna på de olika lokalerna synes icke vara något att erinra.

Årshyran för de av landsfiskalen och statspolisen för närvarande disponerade lokalerna utgör 1 800 respektive 1 200 kronor. Staden torde icke kunna påräkna en hyra för de nya lokalerna, som motsvarar skälig ränta å det nedlagda kapitalet jämte underhållskostnader. Länsstyrelsen vill därför föreslå, att staden beviljas bidrag av statsmedel till ifrågavarande byggnadsföretag med ett belopp, beräknat med hänsyn till vad kostnaderna för lokalerna för landsfiskalen och statspolisen överstiga den kapitaliserade hyresinkoms-

ten. Därvid synes böra föreskrivas skyldighet för staden att ställa lokalerna till förfogande för viss maximihyra.

Beträffande bidraget till kostnaderna för den kommunala poliskårens lokaler åberopar länsstyrelsen vad landsfogden därom anfört samt tillstyrker framställningen i denna del.

Statspolisintendenten ansluter sig i huvudsak till länsstyrelsens utlåtande.

I en inom socialdepartementet upprättad promemoria, dagtecknad den 10 januari 1944, har ifrågavarande spörsmål upptagits till behandling.

Till belysande av stadens finansiella läge lämnas i promemorian följande statistiska uppgifter rörande staden.

	1940	1941	1942	1943	1944
Folkmängd per den 1/1.....	2 567	2 722	2 870	2 868	2 968
Antal skattekronor.....	19 180	21 608	34 934	35 767	39 945
Hela komm. utdeb.behovet (även till landstinget) per skattekr. ....	21: 55	21: 30	19: 30	20: 70	20: 30
Skatteutjämningsbidrag per skattekr.	4: 48	3: 79	3: 03	3: 15	—: —

I promemorian meddelas vidare, att — enligt inhämtade upplysningar — bygget numera vore under tak och huset beräknades stå färdigt för inflyttning den 1 augusti 1944. I avbidan på Kungl. Maj:ts beslut i anledning av stadens framställning hade inga åtgärder vidtagits för täckande av den på staden belöpande delen av kostnaderna. Lån, varför fordrades Kungl. Maj:ts tillstånd, hade sålunda icke upptagits. Ej heller hade för ändamålet något belopp upptagits till uttaxering i 1944 års stat. Tingshusbyggnadsskyldiga hade förskotterat samtliga kostnader.

Stadens framställning om statsbidrag föranleder i promemorian följande uttalande och förslag.

Det torde icke vara lämpligt, att staten utan vidare för ändamålet lämnar Haparanda stad ett bidrag av statsmedel. Detta finge då karaktären av extraordinärt skatteutjämningsbidrag för ett i huvudsak kommunalt ändamål.

Vad länsstyrelsen anfört om att den hyra, som staden kunde påräkna för landsfiskalens och statspolisens lokaler, icke skulle komma att motsvara skäligen förräntning av därå nedlagt kapital — 70 000 kronor — jämte underhållskostnader, synes erbjuda en utgångspunkt för en lösning av frågan, mot vilken inga principiella invändningar kunna resas, nämligen genom överflyttande på staten av den merkostnad för nämnda lokaler, som betingas av de under kriget starkt stegrade byggnadskostnaderna. Samtidigt skulle staden beredas en viss lättnad vid finansieringen av företaget. Lösningen innebär, att staten skulle lämna Haparanda stad ett räntefritt stående lån å nämnda belopp, 70 000 kronor, mot villkor, att staden upplåter ifrågavarande lokaler åt landsfiskalen och statspolisen, så länge lokalerna äro användbara för ändamålet, mot en hyra, som endast motsvarar därå belöpande andelar av underhålls- och värmekostnaderna för huset i dess helhet. Möjligen kan med beaktande av stadens speciella belägenhet därutöver ifrågasättas, att det räntefria lånet skulle höjas något. Höjningen kan då begränsas så, att kommunens finanser fortsättningsvis icke belastas med förräntning av de motsvarande merkostnader, som belöpa på lokalerna för stadens egen poliskår, och lånet sålunda täcker dessa merkostnader. Det räntefria lånet skulle då, högt räknat, uppgå till 85 000 kronor.

I anledning av remiss hava yttranden över departementspromemorian avgivits av *statskontoret, drätselkammaren i Haparanda och länsstyrelsen i Norrbottens län.*

Statskontoret förklarar sig icke kunna till någon del tillstyrka det i promemorian avgivna förslaget. För sina kostnader för landsfiskalens och statspolisens lokaler borde staden kompenseras i vanlig ordning genom hyresersättning. Beträffande stadens eget polisväsende borde avsteg icke göras från reglerna för kostnadsfördelningen mellan stat och kommun med hänsyn till de speciella förhållanden, som föranleddes av stadens läge vid finska gränsen. Ett sådant avsteg skulle säkerligen medföra mindre önskvärda konsekvenser för staten.

Drätselkammaren hemställer, att det räntefria lån, som i promemorian föreslagits, måtte bestämmas till 105 000 kronor. Som skäl härför anföres dels stadens oproportionerligt stora kostnader för polisväsendet och dels att vissa av statspolisintendenten påkallade ändrings- och kompletteringsarbeten medfört en ökning av kostnaderna för husets uppförande med 15 000 kronor enligt en yttrandet bifogad uppställning.

Länsstyrelsen har i princip intet att erinra mot det i promemorian framlagda förslaget. Då av drätselkammaren omförmäld kostnadsökning syntes belöpa sig å landsfiskalens och statspolisens lokaler, borde emellertid låneloppet ökas till 100 000 kronor.

Beträffande kostnadsökningen och anledningen härtill har *statspolisintendenten* i avgiven promemoria anfört följande.

Den ursprungligen upprättade ritningen utgjorde icke en ändamålsenlig planlösning för polislokalerna i byggnadens bottenvåning. De huvudsakliga ändringar, som utförts på intendentens initiativ, äro följande.

Stadens polislokaler med cellavdelningen ha bytt plats med landsfiskalens och statspolisens lokaler. Härigenom har särskild »polisingång» kunnat åstadkommas för stadens avdelning, vilket ansetts bliva till stor fördel. Enligt det ursprungliga förslaget skulle nämligen all trafik till stadens avdelning med cellavdelningen ha gått genom husets huvudingång, som även är avsedd för den rättssökande allmänheten.

Antalet celler i cellavdelningen utökades med ytterligare en cell i samband varmed den s. k. fyllfinkan erhöll sådan placering att den kom att omgivas av två celler på var sida. Denna utökning av cellantalet ansågs dock icke tillräcklig, varför två reservceller inreddes i källarvåningen.

I det ursprungliga förslaget beträffande landsfiskalens och statspolisens lokaler vidtogs vidare för vinnande av önskvärd koncentring av lokalerna den ändringen, att landsfiskalslokalerna förlades med rummen i fil till bottenvåningens sydvästra del, medan statspolisens lokaler ävenledes med rummen i fil förlades till samma vånings sydöstra del. I samband härmed förlades landsfiskalens arkiv till källarvåningen.

Därest ritningarna blivit underställda för granskning innan bygget igångsatts och ändringarna sålunda kunnat inräknas i entreprenaden, torde nämnda ändringar ha kunnat verkställas för en mindre del — av sakkunnig i byggnadsstyrelsen angiven till omkring hälften — av de nu uppgivna merkostnaderna.

Länsstyrelsens uttalande, att kostnadsökningen syntes belöpa sig å landsfiskalens och statspolisens lokaler, torde icke vara riktigt. Huvuddelen av kostnadsökningen torde snarare belöpa sig på stadens polislokaler.

Med hänsyn till den speciella belägenhet, vari Haparanda stad befinner sig, synes det påkallat, att staten lämnar staden visst ekonomiskt stöd till ifrågavarande polishusbygge. Härvid torde det i departementspromemorian framlagda förslaget erbjuda en i princip godtagbar lösning. Denna innebär, att staten lämnar staden ett räntefritt stående lån å högst 85 000 kronor mot villkor, att staden upplåter vissa lokaler i polishuset åt landsfiskalen i Haparanda distrikt och den till staden förlagda statspolisens, så länge lokalerna äro användbara för ändamålet, mot en hyra, som endast motsvarar därå belöpande andelar av underhålls- och värmekostnaderna för huset i dess helhet. Emellertid har staden, med hänvisning främst till att av statspolisintendenten påkallade ändrings- och kompletteringsarbeten föranlett merkostnader av 15 000 kronor, hemställt om höjning av lånebeloppet till 105 000 kronor. I likhet med statspolisintendenten är jag av den uppfattningen, att sagda merkostnader till stor del äro hänförliga till den kommunala polisens lokaler samt att kostnaderna kunnat begränsas, därest ritningarna i tid tillställts statspolisintendenten för granskning. På grund härav finner jag, att av staden åberopade förhållanden icke böra föranleda större ökning av lånebeloppet än 10 000 kronor. Jag biträder sålunda det förslag, som framlagts i departementspromemorian, med den ändringen att lånebeloppet bestämmes till 95 000 kronor.

För ändamålet bör för nästa budgetår å kapitalbudgeten, under fonden för låneunderstöd, upptagas ett investeringsanslag, vilket läser kunna rubriceras lån till Haparanda stad för byggande av polishus.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att till *Lån till Haparanda stad för byggande av polishus* för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, anvisa ett investeringsanslag av . . . kronor 95 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:  
Stig Wernstedt.